

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI

Delegatura w Lublinie

LLU.410.006.01.2018

P/18/071

WYSTĄPIENIE POKONTROLNE

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI

Delegatura w Lublinie

ul. Okopowa 7, 20-022 Lublin

T +48 81 461 31 20, F +48 81 461 31 11

llu@nik.gov.pl

Adres korespondencyjny: Skr. poczt. P-112, 20-001 Lublin 1

I. Dane identyfikacyjne kontroli

<i>Numer i tytuł kontroli</i>	P/18/071 – Wczesne wspomaganie rozwoju dziecka z dysfunkcjami
<i>Jednostka przeprowadzająca kontrolę</i>	Najwyższa Izba Kontroli Delegatura w Lublinie
<i>Okres objęty kontrolą</i>	Od 1 września 2015 r. do dnia zakończenia kontroli ¹
<i>Kontroler</i>	Dariusz Barej, specjalista kontroli państwowej, upoważnienie do kontroli nr LLU/34/2018 z dnia 13.03.2018 r. (dowód: akta kontroli, str. 1-2)
<i>Jednostka kontrolowana</i>	Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna w Rejowcu Fabrycznym (dalej: „Poradnia”)
<i>Kierownik jednostki kontrolowanej</i>	Elżbieta Janse van Rensburg - Dyrektor Poradni Psychologiczno-Pedagogicznej w Rejowcu Fabrycznym od 23.07.2013 r. (dowód: akta kontroli, tom I str. 3-4)

II. Ocena kontrolowanej działalności²

Ocena ogólna

Poradnia prowadziła skuteczne działania mające na celu zapewnienie szybkiej diagnozy w ramach wczesnego wspomaganie rozwoju dziecka. Opinie o potrzebie wczesnego wspomaganie rozwoju dziecka³ wydano w terminie 30 dni od złożenia przez rodziców wniosków. Wszystkim dzieciom, których rodzice wnioskowali o podjęcie terapii wynikającej z opinii zapewniono niezwłoczne podjęcie tej terapii. Wszystkie dzieci, które korzystały w okresie objętym kontrolą z kształcenia specjalnego – wcześniej (lub równocześnie) uzyskały wsparcie w ramach wczesnego wspomaganie rozwoju, co może świadczyć o wysokiej skuteczności wczesnej diagnostyki niepełnosprawności, prowadzonej przez Poradnię. Nad planowaniem i realizacją wsparcia czuwał Zespół wczesnego wspomaganie rozwoju dziecka, w skład którego wchodziły osoby posiadające przygotowanie do prowadzenia zajęć wczesnego wspomaganie rozwoju dziecka, zgodnie z obowiązującymi przepisami. Ustalone kierunki i harmonogram wsparcia wynikały z zaleceń zawartych w opinii o potrzebie wczesnego wspomaganie. Zaplanowane zajęcia w ramach wczesnego wspomaganie rozwoju realizowane były przez osoby posiadające wymagane kwalifikacje, a frekwencja dzieci na zajęciach była zróżnicowana (wynosiła od 40% do 100%) i wynikała głównie z sytuacji rodzinnej dzieci. W Poradni zapewniono odpowiednie narzędzia diagnostyczne oraz wyposażenie pomieszczeń do prowadzenia zajęć. Dyrektor Poradni zabezpieczyła środki finansowe na realizację wczesnego wspomaganie. Specjaliści Poradni w ramach realizacji swoich zadań utrzymywali kontakt ze służbą zdrowia, pomocą społeczną i przedszkolami. Prowadzili też ocenę postępów oraz trudności w funkcjonowaniu dzieci objętych wczesnym wspomaganie rozwoju,

¹ Badaniem kontrolnym objęto również zdarzenia i dokumenty sprzed 1 września 2015 r. w przypadkach, gdy miały one związek z przedmiotem kontroli.

² Najwyższa Izba Kontroli stosuje 3-stopniową skalę ocen: pozytywna, pozytywna mimo stwierdzonych nieprawidłowości, negatywna. Jeżeli sformułowanie oceny ogólnej według proponowanej skali byłoby nadmiernie utrudnione, albo taka ocena nie dawałaby prawdziwego obrazu funkcjonowania kontrolowanej jednostki w zakresie objętym kontrolą, stosuje się ocenę opisową, bądź uzupełnia ocenę ogólną o dodatkowe objaśnienie.

³ Dalej: „opinie”.

dokumentowali i analizowali efekty współpracy z rodzinami dzieci. Realizacja wczesnego wspomaganie rozwoju dzieci była objęta nadzorem Dyrektor Poradni. Stwierdzono następujące nieprawidłowości:

- trzy opinie wydane przez Poradnię w okresie od 15.09.2017 r. do 31.12.2017 r., nie zawierały informacji o występujących w środowisku barierach i ograniczeniach utrudniających jego funkcjonowanie, wymaganej przez § 21 ust. 2 pkt 1 rozporządzenia MEN z dnia 7 września 2017 r.⁴
- Indywidualne programy wczesnego wspomaganie rozwoju dziecka opracowane po 1.09.2017 r. nie określały sposobu oceny postępów dziecka wymaganego w § 5 ust. 4 rozporządzenia MEN z 24 sierpnia 2017 r.⁵;
- Poradnia nie uzyskiwała od rodziców dzieci realizujących zajęcia wczesnego wspomaganie rozwoju pisemnych zapewnień o realizacji tych zajęć tylko w Poradni, jako podmiocie, który ma możliwość realizacji wskazań zawartych w opinii. Tym samym Poradnia nie udokumentowała, stosownie do przepisów art. 127 ust. 8 ustawy z dnia 14 grudnia 2016 r. Prawo oświatowe⁶, że wczesne wspomaganie rozwoju jest realizowane tylko w Poradni;
- dane dotyczące wydanych przez Poradnię opinii wprowadzono do baz danych Systemu Informacji Oświatowej niezgodnie z „Instrukcją wprowadzania i przekazywania danych w systemie informacji oświatowej przy użyciu programu SIO”, a także z art. 8 pkt 2 lit. e ustawy z dnia 15 kwietnia 2011 r. o systemie informacji oświatowej⁷ oraz § 31 ust. 1 pkt 5 lit c tiret drugi rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z dnia 11 sierpnia 2017 r. w sprawie szczegółowego zakresu danych dziedzinowych gromadzonych w systemie informacji oświatowej oraz terminów przekazywania niektórych danych do bazy danych systemu informacji oświatowej⁸.

III. Opis ustalonego stanu faktycznego

1. Diagnozowanie potrzeb dotyczących wczesnego wspomaganie rozwoju dzieci

Opis stanu faktycznego

1.1. Zgodnie z § 4 lit. a i b Statutu Poradni⁹ udzielana pomoc dotyczyła uczniów szkół, ich rodziców i nauczycieli, dzieci uczęszczających do przedszkoli i ich rodziców, a także dzieci nieuczęszczających do szkoły (przedszkola) oraz ich rodziców zamieszkałych na terenie działania Poradni. Teren działania Poradni obejmował: Miasto Rejowiec Fabryczny, Gminę Rejowiec Fabryczny, Gminę Rejowiec i Gminę Siedliszcze. Organem prowadzącym Poradnię jest Powiat Chełmski, którego kompetencje wykonują Zarząd Powiatu i Rada Powiatu.

Według arkusza organizacyjnego na obszarze działania Poradni w latach szkolnych 2015/2016 i 2016/2017 funkcjonowało pięć placówek realizujących wychowanie przedszkolne (przedszkola i punkty przedszkolne, odpowiednio: 210 dzieci w wieku 3-4 lat w roku 2015/2016 i 306 dzieci w wieku 3-6 lat w roku szkolnym 2016/2017), natomiast w roku szkolnym 2017/2018 liczba tych placówek wynosiła 10 (289 dzieci w wieku 3-5 lat).

W wymienionych placówkach wychowania przedszkolnego w badanym okresie nie

⁴ Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 7 września 2017 r. w sprawie orzeczeń i opinii wydawanych przez zespoły orzekające działające w publicznych poradniach psychologiczno-pedagogicznych (Dz. U. poz. 1743) dalej: „rozporządzenie MEN z dnia 7 września 2017 r.”

⁵ Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 24 sierpnia 2017 r. w sprawie organizowania wczesnego wspomaganie rozwoju dzieci (D. U. poz.1635), dalej: „rozporządzenie MEN z 24 sierpnia 2017 r.”

⁶ Dz. U. z 2017 r. poz. 59, ze zm., dalej: „ustawa Prawo oświatowe”.

⁷ D. U. z 2017 r. poz. 2159, ze zm., dalej: „ustawa o SIO”.

⁸ Dz. U. poz. 1653, ze zm., dalej: „rozporządzenie w sprawie danych gromadzonych w SIO”.

⁹ Uchwała nr 10/2011 z dnia 23.10.2011 r. Rady Pedagogicznej Poradni w sprawie zatwierdzenia nowelizacji Statutu Poradni oraz Uchwała nr 7/2017 z dnia 29.12.2017 r. Rady Pedagogicznej Poradni w sprawie zatwierdzenia nowelizacji Statutu Poradni.

prowadzono oddziałów specjalnych czy integracyjnych. Na terenie działania Poradni w latach objętych kontrolą nie funkcjonowały żłobki i kluby dziecięce.

Liczba diagnoz wykonanych przez Poradnię dla dzieci w wieku do trzech lat i dzieci w wieku przedszkolnym w roku szkolnym 2014/2015 wg stanu na dzień 30.09.2015 r. wyniosła 314 i stanowiła 43% wszystkich diagnoz (727). W następnym roku wg stanu na dzień 30.09.2016 r. liczba diagnoz spadła do 170, co stanowiło 26,1% wszystkich diagnoz (652). Liczba diagnoz wg stanu na dzień 30.09.2017 r. wyniosła 152 i stanowiła 31% wszystkich diagnoz (491).

(dowód: akta kontroli str. 27-52)

Ogólna liczba zajęć terapii udzielonej dzieciom do lat trzech i w wieku przedszkolnym na dzień 30.09.2015 r. wyniosła 1.205, na dzień 30.09.2016 r. – 1.098, na dzień 30.09.2017 r. – 855.

(dowód: akta kontroli str. 27-52)

Dyrektor Poradni wyjaśniła, że przyczyną wysokiej liczby diagnoz i terapii wg stanu na dzień 30.09.2015 r. (rok szkolny 2014/2015) w porównaniu do lat następnych – była polityka oświatowa państwa zakładająca objęcie obowiązkiem szkolnym dzieci sześciolatków. Z tego powodu proporcjonalnie więcej rodziców z dziećmi zgłosiło się do Poradni. W następnym roku szkolnym 2015/2016 został przywrócony obowiązek szkolny od siódmego roku życia.

(dowód: akta kontroli str. 53-54)

Liczba opinii wydanych dla dzieci w wieku do lat 3 i dzieci w wieku przedszkolnym wg stanu na dzień 30.09.2015 r. (od dnia 1.10.2014 r. do dnia 30.09.2015 r.) wyniosła 13, na dzień 30.09.2016 r. – osiem (od dnia 1.10.2015 r. do 30.09.2016 r.), na dzień 30 września 2017 r. – sześć (od 1.10.2016 r. do 30.09.2017 r.).

(dowód: akta kontroli str. 44-46)

1.2. Poradnia prowadziła w środowisku lokalnym działalność informacyjno-promocyjną dotyczącą możliwości uzyskania przez małe dzieci pomocy psychologiczno-pedagogicznej oraz wczesnego wspomaganie ich rozwoju. Na stronie internetowej Poradni¹⁰ publikowano m.in. ofertę działań¹¹, materiały informacyjne z opisem różnych dysfunkcji występujących u dzieci i ich przyczyn¹², procedury dotyczące diagnozowania dzieci i kwalifikowania ich na terapię. Strona internetowa zawierała również aktualne materiały informacyjne, takie jak adresy i telefony instytucji specjalistycznych (poradni zdrowia psychicznego, centrów terapii, placówek kształcenia specjalnego) oraz druki do pobrania¹³. Druki wniosków zawierały oświadczenie woli, którego treścią była zgoda na przetwarzanie danych osobowych przez osobę składającą oświadczenie zgodnie z art. 7 pkt 5 oraz art. 23 ust. 1 pkt 1 i ust. 2 ustawy dnia 29 sierpnia 1997 r. o ochronie danych osobowych¹⁴. Spełniały również wymóg określony w § 5 ust. 6 rozporządzenia MEN z dnia 7 września 2017 r. W opracowanym przez Poradnię informatorze zawarto podstawowe informacje o ofercie Poradni z zakresu diagnozy, terapii, profilaktyki i współpracy z nauczycielami i rodzinami, brakowało jednak wskazówek dla rodziców – na czym polega i w jakim wymiarze może być realizowane wczesne wspomaganie rozwoju.

(dowód: akta kontroli str. 56-69, 247-249)

¹⁰ Adres internetowy Poradni: poradniarejowiec.cba.pl

¹¹ Poradnia realizuje zadania statutowe poprzez diagnozę, terapię, konsultacje, doradztwo, warsztaty, prelekcje, działalność profilaktyczną, wczesne wspomaganie rozwoju. Priorytetem w działaniach Poradni w roku szkolnym 2017/2018 są: bezpieczeństwo w Internecie, odpowiedzialne korzystanie z mediów społecznych, wzmacnianie wychowawczej roli szkoły, rozwijanie kompetencji czytelniczych oraz upowszechnianie czytelnictwa wśród dzieci i młodzieży, wspieranie młodzieży w planowaniu kariery zawodowej i wyborze odpowiedniego kierunku kształcenia.

¹² Nadpobudliwość psychoruchowa, agresja u dzieci w wieku przedszkolnym, Zespół Aspergera, dojrzałość szkolna, wpływ telewizji na psychikę dzieci, wpływ zaburzeń mowy na trudności w szkole, błędy popełniane przez rodziców.

¹³ M.in. wniosek o wydanie orzeczenia lub opinii, wniosek o wydanie informacji o wynikach diagnozy.

¹⁴ Dz. U. z 2016 r. poz. 922, dalej: „ustawa o ochronie danych osobowych”.

Wskazano także - bardzo ogólnie - działania związane z wczesnym wspomaganie rozwoju dziecka (brak wskazówek dla rodziców – na czym polega, w jakim wymiarze może być realizowane).

Według informacji uzyskanej od Dyrektora Poradni, w okresie objętym kontrolą, rodzice, którym wydano opinię, uzyskali informację o możliwości wsparcia z następujących źródeł:

- zgłosili się do Poradni z dziećmi z własnej inicjatywy (59,3%),
- od pracowników Poradni (w przedszkolu, szkole) – 25,9%,
- od lekarzy publicznych placówek zdrowia – 7,4%,
- od nauczycieli w placówkach opieki przedszkolnej – 7,4%.

(dowód: akta kontroli str. 55)

1.3. Obserwacje czynności polegających na umawianiu dzieci na pierwszą wizytę u specjalisty, wykonane przez kontrolera po dniu 16.03.2018 r., wykazały, że w 10 przypadkach czas oczekiwania na wizytę w Poradni¹⁵ wyniósł od 21 do 34 dni (średnio 29). Rodzice umawiali się na wizytę telefonicznie, a w dniu badania składali odpowiedni wniosek.

(dowód: akta kontroli str. 114)

W trakcie pierwszej wizyty w Poradni rodzice składali wniosek o diagnozę i w tym samym dniu specjaliści z Poradni przeprowadzali badanie dziecka. Rodzice nie korzystali przed złożeniem wniosku z konsultacji specjalisty.

Na stronie internetowej Poradni określono: czas oczekiwania na wizytę u logopedy na dwa tygodnie, natomiast czas oczekiwania na diagnozę psychologiczno-pedagogiczną ok. 30 dni. W trakcie kontroli NIK, w procedurze zgłaszania i kwalifikowania dzieci i młodzieży do pomocy psychologicznej, pedagogicznej i logopedycznej udzielanej w Poradni wprowadzono zmianę polegającą na określeniu czasu oczekiwania na diagnozę psychologiczno-pedagogiczną wynoszącą ok. 30 dni od dnia zgłoszenia dziecka do Poradni¹⁶. Wcześniej przepisy wewnętrzne Poradni nie ustalały maksymalnego czasu oczekiwania na umówioną wizytę lub diagnozę u specjalistów, nie określono również sposobu informowania o przełożeniu wizyty z przyczyn leżących po stronie Poradni.

Dyrektor Poradni wyjaśniła, że przyczyną wyznaczenia ww. terminów był najbardziej realny okres oczekiwania na wizytę u logopedy oraz na diagnozę psychologiczno-pedagogiczną.

(dowód: akta kontroli str. 70, 87-88, 385-388)

1.4. W badanym okresie Poradnia nie wzywała rodziców do uzupełnienia wniosków i wymaganej dokumentacji na podstawie § 6 ust. 6 rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z 18 września 2008 r. w sprawie orzeczeń i opinii wydanych przez zespoły orzekające działające w publicznych poradniach psychologiczno-pedagogicznych¹⁷ i § 6 ust. 7 rozporządzenia MEN z dnia 7 września 2017 r.

Dyrektor Poradni wyjaśniła, że Poradnia nie wzywała rodziców (opiekunów prawnych) w celu uzupełnienia złożonych wniosków o wydanie orzeczeń czy opinii, ponieważ nie było takiej potrzeby. Do czasu posiedzenia zespołu orzekającego, dokumenty były zawsze skompletowane.

(dowód: akta kontroli str. 26)

Opinie wydawano w terminach do 27 dni od dnia złożenia wniosku przez rodziców (średnio po 10 dniach), w terminie określonym w § 5 ust. 1 rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z dnia 1 lutego 2013 r. w sprawie szczegółowych zasad działania publicznych poradni psychologiczno-pedagogicznych, w tym publicznych

¹⁵ Od pierwszego kontaktu rodzica (opiekuna) z Poradnią do wyznaczenia pierwszej wizyty w celu zdiagnozowania dziecka.

¹⁶ Procedura została zatwierdzona na posiedzeniu Rady Pedagogicznej w dniu 16.03.2018 r.

¹⁷ Dz. U. Nr 173 poz. 1072, dalej: „rozporządzenie MEN z 18 września 2008 r. w sprawie orzeczeń i opinii”.

poradni specjalistycznych¹⁸ i § 10 ust. 1 i 2 rozporządzenia MEN z dnia 7 września 2017 r.

(dowód: akta kontroli str. 70)

Analiza dokumentacji dotyczącej wszystkich (27) opinii, wykazała, że:

a) od daty pierwszej wizyty do dnia złożenia wniosku o opinię¹⁹:

- w 18 sprawach upłynęło od 0 do 91 dni,
- w dziewięciu sprawach – od 158 do 550 dni,

b) od daty pierwszej wizyty do dnia wydania opinii:

- w 18 sprawach upłynęło od 1 do 98 dni,
- w dziewięciu przypadkach – od 167 do 573 dni²⁰,

c) w ośmiu sprawach dokumentacja zawierała orzeczenia o stopniu niepełnosprawności lub zewnętrzne opinie specjalistów diagnozujące schorzenia dzieci; opinie w tych sprawach od pierwszej wizyty u specjalisty wydane zostały po upływie 1; 19; 23; 62; 68; 84; 372 i 484 dni.

(dowód: akta kontroli str. 70)

W okresie objętym kontrolą w dziewięciu przypadkach (33%) wystąpiły sytuacje, w których opinie zostały wydane w terminie powyżej 100 dni od pierwszej wizyty (pierwszego badania) w Poradni.

Dyrektor Poradni wyjaśniła, że wydanie opinii w terminie powyżej 100 dni od pierwszej wizyty w Poradni²¹ spowodowane było w większości przypadków brakiem zdecydowania rodziców na korzystanie z zajęć wczesnego wspomaganie rozwoju (7). W pojedynczych przypadkach była to konieczność wykonania dodatkowych badań poza poradnią (1), a także niemożność rozpoznania niepełnosprawności zwłaszcza umysłowej u dzieci małych po pierwszej diagnozie (1).

(dowód: akta kontroli str. 115-117)

Wszystkim dzieciom, którym opinia Poradnia wydała w terminie powyżej 100 dni od pierwszej wizyty (pierwszego badania), przed wydaniem opinii udzielana była pomoc psychologiczno-pedagogiczna:

- w roku szkolnym 2015/2016 pięcioro dzieci korzystało z zajęć z logopedą, z czego w wymiarze 1 godziny miesięcznie – czworo, 0,5 godziny miesięcznie - jedno, ponadto jedno dziecko w tym roku szkolnym korzystało z pomocy psychologa (łącznie z rodzicami),
- w roku szkolnym 2016/2017 - czworo dzieci objęto opieką logopedy (troje w wymiarze 0,5 godziny miesięcznie, jedno w wymiarze 1 godziny),
- w roku szkolnym 2017/2018 dwoje dzieci objęto opieką logopedy w wymiarze 0,5 godziny miesięcznie.

Zgodnie z deklaracją ze strony internetowej Poradni, terapia logopedyczna powinna odbywać się nie rzadziej, niż co 2 tygodnie. Zajęcia w wymiarze 0,5 godziny miesięcznie świadczą jednak o utrzymywaniu kontaktu z rodzicami tych dzieci.

(dowód: akta kontroli str. 118-119)

1.5. W okresie objętym kontrolą Poradnia wydała 27 opinii z uwagi na różne rodzaje deficytów, w tym dla dzieci: z niepełnosprawnością ruchową (w tym z afazją) – cztery opinie, niesłyszących lub słabo słyszących – trzy, z autyzmem (w tym zespołem Aspergera) – jedną opinię i 19 opinii z uwagi na opóźniony rozwój psychoruchowy.

¹⁸ Dz. U. poz. 199 ze zm., dalej: „rozporządzenie w sprawie poradni”.

¹⁹ Wymienione okresy nie obejmują dodatkowych dni oczekiwania na wizytę (ogledziny wykazały, że może być to ok. 29 dni).

²⁰ W sześciu z 27 przypadków opinie zostały wydane dzieciom sześciolatnim, dla których skorzystanie ze wsparcia w ramach wczesnego wspomaganie rozwoju mogło być problematyczne.

²¹ Opinia wydana: 23.09.2015 r. po 167 dniach, 18.10.2017 r. po 176 dniach, 2.09.2015 r. po 218 dniach, 10.09.2015 r. po 300 dniach, 17.01.2018 r. po 372 dniach, 28.09.2015 r. po 453 dniach, 15.03.2017 r. po 484 dniach, 14.03.2018 r. po 551 dniach, 29.06.2016 r. po 573 dniach.

Analiza wydawanych przez Poradnię opinii, wykazała, że zostały wydane wszystkim dzieciom, których rodzice złożyli wniosek o wydanie takiej opinii, również dzieciom, które nie posiadały orzeczenia o niepełnosprawności, a ich dysfunkcje nie mieściły się w katalogu „niepełnosprawności szkolnych”.

W kontrolowanym okresie Poradnia nie wydawała opinii o braku potrzeby wczesnego wspomagania.

(dowód: akta kontroli str. 120-121)

1.6. W okresie objętym kontrolą (wg stanu na dzień 30 września²²) wszystkie dzieci, które znalazły się w grupie korzystających z kształcenia specjalnego, były objęte wczesnym wspomaganie rozwoju. Orzeczenia o potrzebie kształcenia specjalnego wydane zostały dla 17 dzieci z badanej grupy 27 opinii. W 16 przypadkach opinię o potrzebie wczesnego wspomaganie rozwoju wydano, co najmniej rok przed wydaniem orzeczenia, a jednemu dziecku orzeczenie o potrzebie kształcenia specjalnego i opinię o potrzebie wczesnego wspomaganie rozwoju Poradnia wydała w tym samym roku szkolnym.

Biorąc pod uwagę wszystkie wydane przez Poradnię orzeczenia o potrzebie kształcenia specjalnego (wszystkie grupy wiekowe), liczba dzieci dla których jednocześnie wydano opinię na dzień 30.09.2015 r. wyniosła 13 (14,1% wszystkich wydanych orzeczeń), na dzień 30.09.2016 r. – osiem (8,6%), na dzień 30.09.2017 r. – sześć (23,1%).

(dowód: akta kontroli str. 25, 44-46, 127)

1.7. Analiza ośmiu opinii²³ wydanych w latach szkolnych 2015/2016-2016/2017 wykazała, że:

- składy zespołów orzekających powołanych przez Dyrektora Poradni były zgodne z § 4 ust. 1-3 rozporządzenia MEN z 18 września 2008 r. w sprawie orzeczeń i opinii,
- wnioskodawców (rodziców) powiadomiono o posiedzeniu zespołu orzekającego w sprawie ich dziecka, zgodnie z § 6 ust. 10 ww. rozporządzenia (pisemne powiadomienia zawierały potwierdzenie odbioru oraz informację na temat udziału rodziców w posiedzeniu zespołu),
- zespół obradował w powołanym składzie, sporządzone protokoły z posiedzenia, zawierały uzasadnienie podjętego rozstrzygnięcia oraz zapis o wyznaczeniu osoby do sporządzenia opinii - zgodnie z § 7 ust. 4 rozporządzenia MEN z 18 września 2008 r. w sprawie orzeczeń i opinii,
- opinie zawierały wymagane przepisami § 14 ust. 2 rozporządzenia MEN z 18 września 2008 r. w sprawie orzeczeń i opinii treści pozwalające na zaplanowanie wsparcia, tj.: wskazanie odpowiednich form pomocy i wsparcia udzielanych dziecku i rodzinie w szczególności pomocy psychologiczno-pedagogicznej, w tym logopedycznej oraz uzasadnienie wskazanej formy pomocy i wsparcia.

Analiza dwóch opinii o potrzebie wczesnego wspomaganie rozwoju dziecka wydanych w roku szkolnym 2017/2018 wykazała, że:

- składy zespołów orzekających powołanych przez Dyrektora Poradni były zgodne z § 4 ust. 1-3 rozporządzenia MEN z dnia 7 września 2017 r.,
- powiadomiono wnioskodawców (rodziców) o posiedzeniu zespołu orzekającego w sprawie ich dziecka, zgodnie z § 7 ust. 4 pkt 1 ww. rozporządzenia (pisemne

²² Stan na dzień 30.09.2015 r. obejmuje okres: od 1.10.2014 r. do 30.09.2015 r., stan na dzień 30.09.2016 r. obejmuje okres od 1.10.2015 r. do 30.09.2016 r., stan na dzień 30.09.2017 r. obejmuje okres od 1.10.2016 r. do 30.09.2017 r.

²³ Zbadano łącznie 10 opinii w tym: po cztery opinie z kolejnych lat szkolnych; 2015/2016 i 2016/2017 i dwie opinie wydane po 15 września 2017 r.

- powiadomienia zawierały potwierdzenie odbioru oraz informację na temat udziału rodziców w posiedzeniu zespołu),
- zespół obradował w powołanym składzie, a protokoły z posiedzenia, zawierały uzasadnienie podjętego rozstrzygnięcia oraz zapis o wyznaczeniu osoby do sporządzenia opinii - zgodnie z § 9 rozporządzenia MEN z dnia 7 września 2017 r.,
  - opinie zawierały następujące treści, pozwalające na zaplanowanie wsparcia, tj.:
    - a) zalecane warunki i formy wsparcia umożliwiające realizację indywidualnych potrzeb rozwojowych dziecka, z uwzględnieniem możliwości psychofizycznych oraz potencjału rozwojowego dziecka, w tym sprzyjające wzmocnieniu jego aktywności i uczestnictwa w życiu społecznym,
    - b) zalecane cele rozwojowe i terapeutyczne do realizacji podczas zajęć w ramach wczesnego wspomaganie rozwoju dziecka oraz w ramach pomocy i wsparcia udzielanych dziecku i rodzinie, w szczególności pomocy psychologiczno-pedagogicznej, wraz ze wskazaniem form tej pomocy,
    - c) zalecane sposoby oceny efektów działań podjętych w celu realizacji wymienionych wcześniej zaleceń²⁴,
    - d) w opiniach określono okres, na jaki opinia została wydana – do czasu podjęcia nauki w szkole podstawowej.

Opinie wydane po 15 września 2017 r. zawierały diagnozę, opis mocnych stron dziecka, informacje o potencjale rozwojowym. Badane dwie opinie nie zawierały identyfikacji barier środowiskowych, a także informacji o alternatywnych sposobach porozumiewania się. W sprawie alternatywnych sposobów porozumiewania się Dyrektor Poradni wyjaśniła, że w przypadku dzieci, u których brak jest kontaktu werbalnego, ale istnieje szansa na jej „rozbudzenie” takie metody nie są stosowane, gdyż ograniczają rozwój mowy. Dwoje dzieci, które trafiły do Poradni w 2015 r., u których stwierdzono brak kontaktu werbalnego obecnie posługują się mową.

(dowód: akta kontroli str. 5-24, 385-387,406-415)

Ustalone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie stwierdzono następującą nieprawidłowość:

Trzy opinie wydane w okresie od 15.09.2017 r. do 31.12.2017 r. nie zawierały informacji na temat zidentyfikowanych barier środowiskowych (lub ich braku).

Według § 21 ust. 2 pkt 1 rozporządzenia MEN z dnia 7 września 2017 r. - w opinii zespół określa m.in. informację o występujących w środowisku barierach i ograniczeniach utrudniających jego funkcjonowanie.

Dyrektor Poradni wyjaśniła, że brak identyfikacji barier środowiskowych w opiniach wynikał ze zmian w rozporządzeniu MEN z września 2017 r., kolejne opinie zawierają zapis dotyczący występujących w środowisku barier i ograniczeń. Sprawdzone w trakcie kontroli NIK opinie wydane od stycznia 2018 r. do czasu zakończenia kontroli zawierały identyfikację barier środowiskowych.

(dowód: akta kontroli str. 63, 406-410)

Ocena cząstkowa

W poradni prowadzono²⁵ diagnozę dzieci w wieku do lat trzech i w wieku przedszkolnym, a działania te stanowiły znaczący udział w całości zrealizowanych diagnoz (na dzień 30 września 2015 r., 2016 r. i 2017 r. diagnoza tych dzieci

²⁴ Na przykład zalecane sposoby oceny efektów działań podjętych w celu realizacji zaleceń (opinia nr 7/2017) przedstawiały się następująco: należy obserwować postępy dziecka w nabywaniu umiejętności oraz jego funkcjonowanie społeczno-emocjonalne, oceniać postępy w rozwoju poszczególnych funkcji i umiejętności chłopca, modyfikować działania terapeutyczne w zależności od potrzeb i w oparciu o pogłębioną diagnozę rozwoju dziecka.

²⁵ Najwyższa Izba Kontroli stosuje 3-stopniową skalę ocen cząstkowych dotyczących działalności w badanym obszarze: pozytywna, pozytywna mimo stwierdzonych nieprawidłowości, negatywna. Jeżeli sformułowanie oceny cząstkowej według proponowanej skali byłoby niemożliwe lub nadmiernie utrudnione, albo taka ocena nie dawałaby prawdziwego obrazu funkcjonowania kontrolowanej jednostki w zakresie objętym kontrolą, stosuje się ocenę opisową.

stanowiła odpowiednio 43%, 26% i 31% wszystkich diagnoz).

Pomoc poradni w tym zakresie była łatwo dostępna, na pierwsze spotkanie w celu uzyskania diagnozy rodzice oczekiwali poniżej 30 dni (średnio 29 dni). Wszystkie opinie wydały zespoły orzekające, których skład i tryb pracy był zgodny z wymaganym przepisami.

Nie stwierdzono, aby proces diagnozowania i wydawania opinii był nadmiernie przedłużany. Wszystkie opinie (w badanym okresie) zostały sporządzone w terminie do 27 dni od złożenia przez rodziców wniosku o ich wydanie.

W czasie „oczekiwania” na diagnozę i opinię, wszystkie dzieci były obejmowane pomocą, zwłaszcza logopedyczną (w bardzo minimalnym zakresie). Poradnia prowadziła także działania informujące społeczność lokalną, a w szczególności nauczycieli placówek przedszkolnych i opiekunów dziecięcych, o możliwości wsparcia małych dzieci z dysfunkcjami (strona internetowa i informator).

Konieczność dokonania diagnozy wpływała z inicjatywy samych rodziców (59%), ale również pracownicy Poradni i publicznych placówek zdrowia często wskazywali rodzicom dzieci z dysfunkcjami konieczność takiej diagnozy (41%).

Wszystkie dzieci, które w okresie objętym kontrolą uzyskały kształcenie specjalne korzystały wcześniej (lub równocześnie) z wczesnego wspomaganie rozwoju, co może świadczyć o skuteczności wczesnej diagnostyki niepełnosprawności prowadzonej przez Poradnię.

Opinie wydano nie tylko dzieciom z niepełnosprawnościami określonymi przepisami oświatowymi lub posiadającym orzeczenie o niepełnosprawności, ale także innym, w przypadku których zespół orzekł potrzebę objęcia ich wczesnym wspomaganie, z uwagi na ich o opóźniony rozwój psychoruchowy (70%).

Wszystkie analizowane opinie zawierały wymagane zapisy dotyczące form pomocy i wsparcia udzielanych dziecku i jego rodzinie dając możliwość zaplanowania zajęć z dzieckiem i jego rodziną, a także (dla opinii wydanych po 15 września 2017 r.) m.in. określenia celów rozwojowych i terapeutycznych oraz sposobów oceny efektów podejmowanych działań.

2. Planowanie i udzielanie wsparcia w ramach wczesnego wspomaganie rozwoju dzieci

Opis stanu faktycznego

2.1. Według stanu na 30.09.2015 r. w okresie od 1.10.2014 r. do 30.09.2015 r.²⁶ wczesnym wspomaganie rozwoju w Poradni objęto 18 dzieci, w następnym roku szkolnym wg stanu na dzień 30.09.2016 r. (w okresie od 1.10.2015 r. do 30.09.2016 r.) – 14 dzieci, a na dzień 30.09.2017 r. (w okresie od 1.10.2016 r. do 30.09.2017 r.) – 16 dzieci. Opinie te dzieci uzyskały głównie z uwagi na opóźniony rozwój psychoruchowy, opóźniony rozwój umysłowy lub poznawczy, opóźniony rozwój mowy lub brak mowy.

(dowód: akta kontroli str. 103-105)

W roku szkolnym 2015/2016 wczesnym wspomaganie rozwoju w Poradni objęto 19 dzieci, w następnym roku szkolnym 16 dzieci, a w roku szkolnym 2017/2018 – 17 dzieci. Opinie te dzieci uzyskały głównie z uwagi na opóźniony rozwój psychoruchowy, opóźniony rozwój umysłowy lub poznawczy, opóźniony rozwój mowy lub brak mowy.

(dowód: akta kontroli str. 100-102)

Liczba dzieci objętych wsparciem przez Poradnię od jednego do dwóch lat wyniosła 14, przez okres od trzech do czterech lat – 13, powyżej czterech lat – jeden.

(dowód: akta kontroli str. 106)

²⁶ Według przyjętej przez poradnię metodologii umieszczania danych w Systemie Informacji Oświatowej.

Od złożenia przez rodziców (lub opiekunów) wniosku o objęcie dziecka zajęciami wczesnego wspomaganie rozwoju w Poradni²⁷, do dnia rozpoczęcia terapii upłynęło:

- w roku szkolnym 2015/2016: w 15 przypadkach od 0 do 39 dni (średnio 14 dni), w jednym przypadku 63 dni, a w trzech przypadkach terapię dzieci podjęto przed zakwalifikowaniem dziecka do terapii, tj. przed uzyskaniem decyzji Starosty Chełmskiego;
- w roku szkolnym 2016/2017: w 14 przypadkach od 0 do 43 dni (średnio 13 dni), w jednym przypadku 65 dni, a terapię jednego dziecka podjęto przed zakwalifikowaniem go do terapii, tj. przed uzyskaniem decyzji Starosty Chełmskiego;
- w roku szkolnym 2017/2018: w 13 przypadkach od 1 do 42 dni (średnio 14 dni), w jednym przypadku 63 dni, a terapię trojga dzieci podjęto przed zakwalifikowaniem ich do terapii, tj. przed uzyskaniem decyzji Starosty Chełmskiego;

Dyrektor Poradni wyjaśniła, że decyzje organu prowadzącego o objęciu dzieci terapią – w sprawach, w których udzielanie wsparcia podjęto po upływie 60 dni od złożenia wniosków przez rodziców lub opiekunów - wpłynęły do Poradni pod koniec roku szkolnego lub w czasie trwania okresu wakacyjnego (21.07.2015 r., 14.07.2016 r., 12.05.2017 r., 9.06.2017 r., 10.07.2017 r.).

Poradnia nie prowadziła zajęć terapeutycznych w czasie miesięcy wakacyjnych. Zgodnie z pismami REK.4323.2.1.2015 z dnia 10.06.2016 r. oraz EKS.433.2.1.2016 z dnia 9.06.2017 r. Starosta Chełmski wyraził zgodę na skrócony wymiar czasu pracy Poradni (9.00-13.00), celem efektywnego wykorzystania urlopów przez pracowników Poradni w okresie przerwy wakacyjnej. Dyrektor Poradni wyjaśniła, że z rodzicami dzieci uzgadniano, iż dzieci rozpoczną terapię z początkiem września nowego roku szkolnego, rodzice wyrażali na to zgodę. Nie było przypadku, żeby rodzic rezygnował z terapii wczesnego wspomaganie rozwoju w Poradni ze względu na opóźniony termin jej realizacji, wynikający z przerwy wakacyjnej (rodzice rezygnowali z powodu zmiany miejsca zamieszkania lub przeniesienia dziecka do placówki specjalnej – łącznie trzy przypadki w okresie objętym kontrolą).

Starosta Chełmski wyjaśnił, że Poradnia za zgodą organu prowadzącego, ma w okresie wakacyjnym skrócony czas pracy zgodnie § 21 ust. 3 rozporządzenia w sprawie poradni. Pomimo skróconego czasu pracy realizuje powierzone jej zadania. Pracownicy Poradni pełniący dyżury umawiają dzieci, po wcześniejszym ustaleniu z rodzicami, na konsultacje logopedyczne oraz w ramach zajęć z zakresu wczesnego wspomaganie rozwoju. Skrócony czas pracy Poradni nie wymaga zmian w arkuszu organizacji roku szkolnego.

(dowód: akta kontroli str. 108-113, 122-126, 426-431)

W latach szkolnych 2015/2016 – 2017/2018 w Poradni nie było przypadków odmowy rodzicom objęcia dziecka wczesnym wspomaganie rozwoju.

(dowód: akta kontroli str. 107)

Rodzice dzieci objętych w kontrolowanym okresie wczesnym wspomaganie rozwoju zamieszkiwali w odległości od Poradni:

- do 3 km – 14 dzieci,
- od 3 do 10 km – dziewięćdziesięć dzieci,
- powyżej 10 km, tj. od 13 do 16 km – pięćdziesięć dzieci.

(dowód: akta kontroli str. 108-113)

²⁷ Data wpływu wniosku do Starostwa Powiatowego w Chełmie.

Dyrektor Poradni wyjaśniła, że rodzice dzieci uczęszczających na zajęcia w ramach wczesnego wspomaganie rozwoju ubiegali się o bezpłatne dowożenie dzieci do Poradni. Od 1.09.2015 r. do 10.04.2018 r. pięcioro dzieci skorzystało z takiej możliwości. Na wniosek rodzica poradnia wystawiała „Informację o uczęszczaniu dziecka na zajęcia wczesnego wspomaganie rozwoju do Poradni Psychologiczno-Pedagogicznej w Rejowcu Fabrycznym” do właściwego urzędu gminy. Rodzice ci otrzymali dofinansowanie gminy na dojazdy.

(dowód: akta kontroli str. 124)

2.2. Na podstawie wydanych opinii, w Poradni powoływano Zespoły wczesnego wspomaganie rozwoju dziecka (dalej: „Zespoły”) indywidualnie dla każdego dziecka, ustalano liczbę godzin terapeutycznych w miesiącu²⁸, określano zasady współpracy pomiędzy specjalistami w Zespole²⁹. Skład poszczególnych Zespołów gwarantował każdemu dziecku udzielenie skutecznej pomocy. W skład każdego Zespołu wchodził psycholog, pedagog i logopeda, co stanowiło niezbędne minimum zgodnie z § 3 ust. 2 rozporządzenia MEN z dnia 24 sierpnia 2017 r.

Dyrektor Poradni wyjaśniła, że u dzieci objętych wczesnym wspomaganie na terenie obejmującym działalność Poradni nie ma zaburzeń typu niepełnosprawności ruchowej lub zaburzenia integracji sensorycznej³⁰.

(dowód: akta kontroli str. 95, 385—388, 416)

Zgodnie z pkt 3 „Regulaminu pracy zespołu wczesnego wspomaganie”³¹ do zadań specjalistów wchodzących w skład Zespołu należało m.in. wspólne opracowanie „Indywidualnych programów wczesnego wspomaganie” (Indywidualny program). Analiza siedmiu wybranych Indywidualnych programów pod względem spełnienia wymagań § 5 rozporządzenia MEN z dnia 24 sierpnia 2017 r., wykazała, że zawierały one cele ogólne, szczegółowe i sposób ich realizacji, określono w nich: sposób realizacji celów rozwojowych ukierunkowanych na poprawę funkcjonowania dziecka, wzmacnianie jego uczestnictwa w życiu społecznym, przygotowanie do nauki w szkole, eliminowanie barier i ograniczeń w środowisku dziecka³², doskonalenie funkcjonowania w życiu społecznym, wsparcie rodziny dziecka w zakresie realizacji programu, zasady współpracy z przedszkolem (w przypadku dwójki dzieci, które w dniu wydania decyzji chodziły do przedszkola). Indywidualne programy nie zawierały sposobu oceny postępów dziecka wymaganego przez § 5 pkt 4 ww. rozporządzenia w sprawie organizowania wczesnego wspomaganie rozwoju dzieci z 2017 r.

Indywidualne programy sporządzone przed dniem 15.09.2017 r. zawierały cele ogólne i szczegółowe oraz sposoby ich realizacji w poszczególnych sferach rozwojowych. W sekcji „Efekty terapii” specjaliści realizujący zajęcia zapisywali po zakończonym semestrze postępy u dzieci (albo ich brak). Realizowane Indywidualne programy omawiano z rodzicami.

²⁸ Pięciu spośród sześciu specjalistów prowadziło zajęcia w Poradni w ramach godzin ponadwymiarowych, jeden specjalista w ramach etatu.

²⁹ Protokoły z posiedzenia Zespołu Wczesnego Wspomaganie Rozwoju nr 3/2015 z 27.08.2015 r., 3/2016 z 30.08.2016 r., 3/2017 z 4.09.2017 r.

³⁰ Opóźniony rozwój psychoruchowy nie oznacza niepełnosprawności ruchowej dziecka. Dotyczy rozwoju obszarów poznawczych i wykonawczych w rozumieniu ogólnego rozwoju intelektualnego. Określa opóźnienia m.in. rozwoju motorycznego, ale nie na poziomie niepełnosprawności ruchowej.

³¹ Zarządzenie Dyrektora Poradni nr 46A/2011 z dnia 7.10.2011 r. w sprawie wprowadzenia dokumentacji Wczesnego Wspomaganie Rozwoju Dziecka w Poradni Psychologiczno-Pedagogicznej w Rejowcu Fabrycznym.

³² Cel ogólny - eliminowanie barier i ograniczeń w środowisku dziecka był realizowany poprzez cele szczegółowe, które obejmowały 1) kształtowanie prawidłowych postaw wychowawczych rodziców, 2) wspieranie rodziców w aktywizowaniu dziecka do uczestnictwa w życiu społecznym, 3) nawiązanie współpracy z przedszkolem. Cele realizowano m.in. poprzez: kształtowanie właściwych postaw rodzicielskich i zachowań pożądaných w kontaktach z dzieckiem, konsultacje w zakresie pracy z dzieckiem, pomoc w docieraniu do różnych specjalistów i uzyskiwaniu świadczeń socjalnych, udzielanie pomocy w przystosowaniu warunków w środowisku domowym do potrzeb dziecka, konsultacje w zakresie pracy z dzieckiem.

Opinie o potrzebie wczesnego wspomaganie rozwoju nie określały formy zajęć (indywidualna czy grupowa), a także liczby godzin terapeutycznych. Wszystkie zajęcia z dziećmi w Poradni, odbywały się w formie indywidualnej.

Dyrektor Poradni wyjaśniła, że dzieci, które w opinii wczesnego wspomaganie rozwoju posiadają informację o trudnościach w kontaktach społecznych nie mają diagnozy specjalistycznej (stwierdzającej np. autyzm), która jednoznacznie wskazywałaby na zaburzenia umiejętności nawiązywania relacji społecznych. Tylko w przypadku takiej diagnozy specjalistycznej konieczne jest zapewnienie dziecku grupowej terapii ukierunkowanej na kształtowanie kompetencji społeczno-emocjonalnych. Ponadto § 6 ust. 4 rozporządzenia z dnia 24 sierpnia 2017 r. w sprawie organizowania wczesnego wspomaganie rozwoju dzieci określa, że prowadzenie zajęć w grupie nie jest obligatoryjne. W sprawie przydzielania dzieciom godzin, Dyrektor Poradni wyjaśniła, że wymiar godzin zależy od wieku dziecka oraz głębokości zaburzeń rozwojowych. Dziecko małe lub z głębokimi dysfunkcjami ma słabszą koncentrację uwagi, szybciej się męczy wykonywanymi czynnościami, jest bardziej niecierpliwe i przejawia większe trudności w nawiązaniu współpracy z terapeutą, dzieci te otrzymują 4 godziny miesięcznie. Dzieci starsze i z mniejszymi dysfunkcjami otrzymują liczbę godzin 6-8 miesięcznie.

(dowód: akta kontroli str. 71-99, 134)

We wszystkich przypadkach rodzaj opieki, którą objęto dzieci (logopedyczna, psychologiczna, pedagogiczna) był zgodny z zaleceniami określonymi w opiniach.

(dowód: akta kontroli str. 96-98)

W sprawie akceptacji przez rodziców Programów i harmonogramów ich realizacji Dyrektor Poradni wyjaśniła, że współpraca z rodzicami w zakresie realizacji Programów oraz innych działań ma swoje odzwierciedlenie w dokumencie pod nazwą „Kontakty z domem rodzinnym dziecka i instytucjami wspierającymi jego rozwój”. Dokument ten zawiera wpisy ze spotkań z rodzicami, informacje o instruktażu i poradach udzielanych rodzicom oraz adnotacje o spotkaniach i rozmowach z przedstawicielami instytucji współpracujących z rodziną m.in. nauczycielami przedszkoli, asystentami rodzin. Na pierwszym spotkaniu z rodzicami omawiano sposoby realizacji zagadnień zawartych w indywidualnym programie, informowano rodziców o planowanych działaniach oraz możliwościach wprowadzenia zmian, stosownie do potrzeb dziecka oraz jego rodziny.

W odniesieniu do analizowanych siedmiu Indywidualnych programów łącznie z dokumentacją, ustalono, że wymienione przez Dyrektor Poradni dokumenty zawierały wpisy świadczące o rozmowach specjalistów z rodzicami na temat Indywidualnych programów.

(dowód: akta kontroli str. 93-94)

2.3. Nauczyciele – specjaliści w poszczególnych Zespołach objętych analizą posiadali kwalifikacje do prowadzenia zajęć wczesnego wspomaganie rozwoju dziecka, zgodnie z § 3 ust. 1, § 15 ust. 4 i § 20 rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z dnia 1 sierpnia 2017 r. w sprawie szczegółowych kwalifikacji wymaganych od nauczycieli, a także § 3 ust. 2 i 3 rozporządzenia MEN z 24 sierpnia 2017 r.

(dowód: akta kontroli str. 95)

Analiza realizacji zaplanowanych zajęć przez Poradnię z siedmiorgiem dzieci w latach szkolnych 2015/2016 – 2017/2018 wykazała, że procent realizacji zajęć terapeutycznych liczony w okresie 10 miesięcy - wyniósł 43,3% i 68,8%, przez w okresie dziewięciu miesięcy – 65,3%, przez okres siedmiu miesięcy wyniósł od 64,3% do 75,2% (64,3%, 64,3%, 66,1%, 75,0%, 81,0%, 95,2%), przez okres pięciu

miesiące – od 40,0% do 82,5% (40,0%, 62,5% i 82,5%), przez okres dwóch miesięcy – 100%.

Dyrektor Poradni wyjaśniła, że zróżnicowana realizacja zajęć w ramach wczesnego wspomaganie rozwoju wynika głównie z sytuacji rodzinnej dziecka. W analizowanych przypadkach dzieci, które mają obniżoną frekwencję pochodzą z rodzin dysfunkcyjnych. Rodzice tych dzieci nie przestrzegają harmonogramu zajęć, często bez powodu opuszczają wizyty w poradni, nie informując o tym terapeutów, mało interesują się postępami rozwojowymi dziecka i jego rewalidacją. Dziecko, którego frekwencja na zajęciach wynosi 100% oraz 95,4% systematycznie uczęszcza do przedszkola i stamtąd jest przyprawdazane przez opiekunów na zajęcia do Poradni.

Dyrektor Poradni wyjaśniła, że w sytuacji nierealizowania zajęć terapeutycznych z powodu nieobecności terapeuty, rodzicom dzieci objętych wczesnym wspomaganie rozwoju proponowany jest inny termin przeprowadzenia zajęć w innym tygodniu lub wydłużenie kolejno przypadających zajęć. W sprawie uzgadniania z rodzicami miejsca prowadzenia zajęć, Dyrektor Poradni wyjaśniła, że na pierwszym spotkaniu rozpoczynającym terapię rodzice byli informowani o miejscu prowadzenia zajęć i o tym, że wczesne wspomaganie rozwoju dziecka może być prowadzone tylko w jednej placówce oraz w domu rodzinnym, jednak nie było przypadków zgłaszania przez rodziców chęci prowadzenia tego typu zajęć w domu rodzinnym. Rodzice deklarowali ustnie uczestnictwo dziecka w zajęciach wczesnego wspomaganie na terenie tutejszej placówki, jako jedynej, w której będą korzystać z tego typu wsparcia.

Poradnia nie zawierała porozumień z innymi placówkami w celu realizacji części wskazań zawartych w opiniach, o których mowa w art. 127 ust. 9 ustawy Prawo oświatowe.

Specjaliści prowadzący wczesne wspomaganie rozwoju dokonywali wpisów po rozmowach i spotkaniach z rodzicami opisując rodzaj udzielanego wsparcia, ponadto dokumentowano rozmowy z nauczycielami przedszkoli, do których uczęszczało dziecko, a także z asystentami rodzin³³.

(dowód: akta kontroli str. 128-133)

2.4. Specjaliści prowadzący zajęcia wczesnego wspomaganie w Poradni, wyjaśnili, że ocena efektywności zajęć i postępów dzieci odbywa się w ramach zespołów, co sześć miesięcy, a po roku formułowana była rekomendacja do dalszej pracy. Postępy u dzieci były najbardziej widoczne w sferze emocjonalno-społecznej – nauka cierpliwości, wykonywania poleceń, pokonywania trudności, podporządkowania się, również w sferze poznawczej, językowej, percepcyjno-motorycznej. Efektywność prowadzonych zajęć z dziećmi zależy głównie od dysfunkcji dziecka i zaangażowania rodziców (zachowanie systematyczności w spotkaniach i kontynuacja pracy z dzieckiem w domu). Wysokie kompetencje zawodowe terapeutów, a także dobrze wyposażona baza Poradni w pomoce dydaktyczne sprzyjały postępom w terapii dzieci.

Na obniżenie tej efektywności najbardziej wpływa brak współpracy z rodzicami, w tym częste absencje dzieci na zaplanowanych zajęciach, a także niektóre dysfunkcje dzieci (takie jak autyzm).

(dowód: akta kontroli str. 376-383)

Ustalone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie stwierdzono następujące nieprawidłowości:

³³ Wpisów dokonywano w dokumentach: „Kontakty z domem rodzinnym dziecka i instytucjami wspierającymi jego rozwój” (wcześniej „Kontakty indywidualne z rodzicami”), „Wywiad z rodzicem dziecka”, „Dziennik pracy psychologa”, „Dziennik pracy pedagoga”.

1. Indywidualne programy opracowane po 1.09.2017 r. nie określały sposobu oceny postępów dziecka wymaganego przez § 5 pkt 4 rozporządzenia MEN z 24 sierpnia 2017 r.

Dyrektor Poradni wyjaśniła, że sposób oceny postępów dziecka zawarty jest w „Arkuszu obserwacji”, w którym dokonywana jest ocena w zakresie poszczególnych sfer rozwojowych określonych w Indywidualnym programie.

Analizowane „Arkusze obserwacji dziecka”, zawierały ocenę postępów dzieci w różnych sferach, nie określały jednak sposobu oceny tych postępów.

(dowód: akta kontroli str. 134, 250-258)

2. Poradnia nie udokumentowała, że wczesne wspomaganie rozwoju dziecka jest realizowane, stosownie do przepisów art. 127 ust. 8 ustawy Prawo oświatowe, tylko w Poradni.

Poradnia nie uzyskiwała od rodziców dzieci realizujących zajęcia wczesnego wspomaganie rozwoju pisemnych zapewnień o realizacji tych zajęć tylko w Poradni, jako podmiocie, który ma możliwość realizacji wskazań zawartych w opinii o potrzebie wczesnego wspomaganie rozwoju dziecka.

Dyrektor Poradni wyjaśniła, że nie pobierano od rodziców oświadczeń pisemnych tylko ustne ponieważ uważała, że pisemne deklaracje rodziców dotyczące uczestnictwa ich dzieci w zajęciach wczesnego wspomaganie w Poradni, jako jedynej, z której będą korzystać z tego typu wsparcia są zbędne. Była przekonana, że dzieci nie będą realizować wskazań zawartych w opiniach wydanych przez Poradnię w innych podmiotach.

(dowód: akta kontroli str. 93, 128-133)

Ocena cząstkowa

W poradni zapewniono dzieciom i ich rodzinom szybkie i skuteczne podjęcie działań wynikających z opinii. Dla większości dzieci, których rodzice o to wnioskowali, zapewniono niezwłoczne podjęcie terapii wynikającej z przedstawionej opinii.

Stwierdzone w kilku przypadkach opóźnienia w realizacji tej pomocy spowodowane były przyczynami niezależnymi od Poradni. W sytuacji ograniczonej możliwości objęcia dzieci wczesnym wspomaganie, podejmowano działania mające na celu zapewnienie wszystkim oczekującym pomocy logopedycznej, jednak tylko w minimalnym zakresie. Od rodziców dzieci nie pobierano pisemnych zapewnień o realizacji zajęć tylko w Poradni.

Nad planowaniem i realizacją wsparcia czuwały zespoły wczesnego wspomaganie, w skład których wchodziły osoby posiadające przygotowanie do prowadzenia zajęć wczesnego wspomaganie rozwoju dziecka. Dla wszystkich dzieci opracowano Indywidualne programy. Programy te nie określały sposobu oceny postępów dziecka. Ustalone przez Zespoły kierunki i harmonogramy wsparcia wynikały z zaleceń zawartych w opiniach i zapewniały odpowiednie warunki realizacji wsparcia. Zaplanowane zajęcia i inne formy wsparcia były realizowane przez osoby posiadające wymagane kwalifikacje.

3. Nadzór, ewaluacja i współpraca z innymi placówkami w realizacji wczesnego wspomaganie rozwoju dzieci

Opis stanu faktycznego

3.1. W latach szkolnych 2015/2016-2016-2017 efekty terapii zapisywano po każdym zakończonym semestrze bezpośrednio w Programach indywidualnych (w sekcji „realizacja celów szczegółowych”). Dodatkowo po każdym semestrze specjaliści zamieszczali w Indywidualnych programach opis efektów terapii, wnioski do dalszej pracy (np. co z dzieckiem udało się zrobić, w jakich sferach poczyniło postępy, z czym ma problemy i na jakie działania w przyszłości należy położyć nacisk). Po dniu 1 września 2017 r. wnioski i ocenę poszczególnych sfer zapisywano w „Arkuszach obserwacji dziecka”. Zespoły Wczesnego Wspomaganie Rozwoju po

każdym semestrze dokonywały oceny skuteczności podjętych form terapii, zastosowanych programów terapeutycznych, a także ocenę postępów rozwojowych dzieci (postępy i problemy)³⁴. Omawiano również przydatność zakupionych pomocy terapeutycznych, wymieniano doświadczenia po przebytych szkoleniach specjalistycznych. Oceny skuteczności udzielanego wsparcia dokonywali wszyscy specjaliści wchodzący w skład Zespołu³⁵.

(dowód: akta kontroli str. 80-86, 335-375)

Protokoły z posiedzenia Zespołu Wczesnego Wspomagania zawierały również ocenę efektywności i jakości współpracy z rodzicami. W podsumowaniach była mowa o formach pracy (instruktaż, porady po zakończonych zajęciach, psychoedukacja, wsparcie w wychowaniu), przeprowadzonych wspólnych zajęciach rodziców i dzieci, poruszano problemowe postawy rodziców, którzy pomimo licznych wskazówek i instrukcji nie chcieli udać się do specjalistów w celu wykonania badań diagnostycznych swoich dzieci.

(dowód: akta kontroli str. 80-86, 335-340)

Na początku każdego roku szkolnego Dyrektor Poradni razem ze specjalistami pracującymi w zespołach wczesnego wspomagania rozwoju, ustalała podział zadań, harmonogram pracy i liczbę godzin zajęć z dziećmi³⁶. Na podstawie rekomendacji i wniosków do pracy oraz zapisów w indywidualnych programach i arkuszach obserwacji dziecka, kontynuowano dotychczasowe kierunki wsparcia zawarte w Programie lub dokonywano zmian. W Programach indywidualnych zmianie ulegały sposoby realizacji celów w poszczególnych sferach w zależności od czynionych postępów i wieku dzieci. Na przykład u jednego z dzieci zwiększono liczbę godzin z 4 (rok szkolny 2015/2016) do 6 (2016/2017) i zmodyfikowano sposób realizacji celów szczegółowych w sferze poznawczej³⁷. Spośród badanej grupy siedmiorga dzieci, programy czworga dzieci, które rozpoczęły wczesne wspomaganie w roku szkolnym 2015/2016 lub 2016/2017, były modyfikowane (troje dzieci zaczęło zajęcia w roku szkolnym 2017/2018).

(dowód: akta kontroli str. 80-86, 341-375)

Na podstawie analizy decyzji Starosty Chelmskiego, orzekających o skierowaniu dziecka na wczesne wspomaganie rozwoju do Poradni oraz zapisów w dziennikach zajęć (od 1.09.2015 r. do czasu zakończenia kontroli), ustalono, że z końcem czerwca 2016 r. siedmioro dzieci odeszło z Poradni, z czego: sześcioro rozpoczęło naukę w szkołach podstawowych na terenie działania Poradni, a jedno dziecko w placówce specjalnej (orzeczenie nr 52/2016 o potrzebie kształcenia specjalnego). Z końcem czerwca 2017 r. odeszło z Poradni czworo dzieci, z czego dwoje rozpoczęło naukę w szkołach podstawowych, jedno w placówce specjalnej (orzeczenie nr 16/2017 z 14.06.2017 r.), jedno dziecko z powodu zmiany miejsca zamieszkania rodziców.

(dowód: akta kontroli str. 108-113, 418-420)

3.2. Z rodzicami każdego dziecka objętego próbą, na początku terapii przeprowadzano wywiad³⁸, a w trakcie trwającego roku szkolnego – kontaktowano się z nimi (od trzech do dziewięciu razy). Zapisy dotyczące kontaktów specjalistów Poradni z rodzicami dzieci dokonywane były roku szkolnym

³⁴ Zapisów dokonywano w „Protokołach z posiedzenia Zespołu Wczesnego Wspomagania Rozwoju”.

³⁵ Protokoły z posiedzeń Zespołów były podpisane przez wszystkich specjalistów wchodzących w ich skład.

³⁶ Protokoły z posiedzeń Zespołu Wczesnego Wspomagania Rozwoju z 28.08.2015 r., 30.08.2016 r., 4.09.2017 r.

³⁷ W wyniku porównania zapisów Indywidualnego programu na rok szkolny 2015/2016 (Cel szczegółowy – rozwijanie zdolności zapamiętywania) i Indywidualnego programu na rok szkolny 2016/2017, ustalono, że wzbogacono sposób realizacji wymienionego celu szczegółowego o elementy nieobecne w poprzednim roku szkolnym – tj.: naśladowanie sekwencji ruchów, powtarzanie zdań złożonych wypowiedzianych przez terapeutę, odtwarzanie układów figur geometrycznych.

³⁸ Wywiad obejmował m.in. stan dziecka po urodzeniu, przebieg rozwoju psychoruchowego, rozwój mowy, przyjmowane leki, zaobserwowane rudności.

2017/2018 w dokumencie o nazwie „Kontakty z domem rodzinnym dziecka i instytucjami wspierającymi jego rozwój”, a wcześniej w dokumencie „Kontakty indywidualne z rodzicami”. W wymienionych dokumentach zapisywano również treść rozmów z pracownikami opieki społecznej (asystentami rodziny)³⁹ i wychowawcami grup przedszkolnych. Dyrektor Poradni wyjaśniła, że rodzice dzieci objętych w Poradni zajęciami wczesnego wspomaganie rozwoju nie zgłaszali potrzeb interwencji, które przekraczałyby możliwości Poradni.

(dowód: akta kontroli str. 384, 389-400)

Poradnia w dniu 23.11.2017 r. zawarła porozumienie z Przedszkolem Miejskim w Rejowcu Fabrycznym (dalej: „Przedszkole”) w sprawie uzgodnienia warunków współpracy w zakresie organizowania i udzielania pomocy psychologiczno-pedagogicznej wychowankom Przedszkola. Porozumienie dotyczyło m.in. zapewnienia udziału dzieci przebywających w Przedszkolu w zajęciach z zakresu wczesnego wspomaganie rozwoju poprzez doprowadzanie dzieci na zajęcia indywidualne w ramach wspomaganie rodziców; prowadzenia przesiewowych badań logopedycznych we wszystkich grupach wiekowych oraz prowadzenia na terenie Przedszkola zajęć logopedycznych w grupie dzieci 5-6 letnich.

(dowód: akta kontroli str. 90, 417)

Na podstawie dokumentacji „Dzienników zajęć logopedycznych” i „Dzienników pracy psychologa” wybranych siedmiorga dzieci ustalono, że specjaliści Poradni nawiązali indywidualne kontakty:

- logopeda w dniu 29.01.2018 r. kontaktował się z lekarzem pediatrą w sprawie K.A.,
- psycholog w dniu 9.11.2017 r. kontaktował się z lekarzem pediatrą w sprawie funkcjonowania dziecka (K.A.) w sytuacjach problematycznych,
- logopeda w dniu 5.12.2017 r. kontaktował się z lekarzem rodzinnym w sprawie S.T.

(dowód: akta kontroli str. 91-92)

Programy indywidualne (rok szkolny 2017/2018) określały zakres współpracy Poradni z Przedszkolem (sfera „Funkcjonowanie w środowisku”, cel szczegółowy – „Nawiązanie współpracy z przedszkolem”) w następujący sposób: wymiana informacji o dziecku, ujednoczenie oddziaływań wspierających rozwój dziecka.

(dowód: akta kontroli str. 250-258)

Współpraca Poradni z innymi podmiotami działającymi na rzecz dziecka i jego rodziny dała pełniejszy obraz funkcjonowania dziecka w rodzinie, przedszkolu, a także informacje o ograniczeniach zdrowotnych. Dzieci przyprawdane przez pracowników przedszkola na zajęcia wczesnego wspomaganie (w ramach porozumienia z Poradnią) miały wyższą frekwencję w porównaniu do innych dzieci z badanej grupy.

(dowód: akta kontroli str. 128-130, 389-405)

3.3. Na podstawie planów⁴⁰ i sprawozdań z nadzoru pedagogicznego oraz zapisów w protokołach z posiedzeń Rady Pedagogicznej Poradni, ustalono że:

- plany nadzoru pedagogicznego i wnioski ze sprawowania tego nadzoru były przedstawiane i zatwierdzane na posiedzeniach Rady Pedagogicznej

³⁹ W przypadku niektórych dzieci, kontakty psychologa i pedagoga Poradni z asystentami rodziny były dosyć częste (9.09.2017 r., 14.09.2017 r., 19.09.2017 r., 16.10.2017 r.), dotyczyły organizacji przyjazdów dziecka do Poradni na zajęcia, problemów rodzinnych, zmiany placówki kształcenia, funkcjonowania dziecka w rodzinie.

⁴⁰ Plany nadzoru pedagogicznego w latach szkolnych 2015/2016 - 2017/2018 obejmowały: Plan ewaluacji wewnętrznej i harmonogram ewaluacji, Plan kontroli i monitoringu, Tematykę wspomaganie nauczycieli, Harmonogram rad pedagogicznych, Harmonogram pracy nauczycieli.

terminowo⁴¹, tj. do 15 września (plany) oraz do 31 sierpnia (sprawozdania i wnioski), zgodnie z § 25 ust. 1 i § 26 rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z dnia 27 sierpnia 2015 r. w sprawie nadzoru pedagogicznego⁴² oraz § 23 ust. 1 rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z dnia 25 sierpnia 2017 r. w sprawie nadzoru pedagogicznego⁴³ (w przypadku planów na rok 2017/2018),

- problematyka organizacji wczesnego wspomaganie rozwoju była przedmiotem ewaluacji wewnętrznej. W roku szkolnym 2015/2016 dotyczyła opracowywania programów terapeutycznych i ich modyfikacji, konsultacji specjalistów po przeprowadzonych diagnozach dzieci, zwiększenia liczby wewnętrznych rad szkoleniowych. W roku 2016/2017 rekomendacje obejmowały wprowadzenie zmian w standardach postępowania diagnostycznego w przypadku wczesnego wspomaganie rozwoju oraz procedury kwalifikowania dzieci i młodzieży do diagnozy specjalistycznej,
- realizacja wniosków z ewaluacji wewnętrznej z roku szkolnego 2015/2016 została przedstawiona na posiedzeniu Rady Pedagogicznej w dniu 4.09.2017 r., wnioski i rekomendacje ewaluacji wewnętrznej 2016/2017 analizowano na posiedzeniach Rady Pedagogicznej w dniach 7.09.2017 r. i 27.12.2017 r., a w dniu 29.12.2017 r. zatwierdzono dokonane zmiany w standardach postępowania diagnostycznego i procedurach kwalifikowania dzieci i młodzieży do diagnozy specjalistycznej.

(dowód: akta kontroli str. 259-334)

Ustalone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie nie stwierdzono nieprawidłowości.

Ocena cząstkowa

Specjaliści realizujący zajęcia prowadzili ocenę postępów oraz trudności w funkcjonowaniu dzieci objętych wczesnym wspomaganie rozwoju, dokumentowali i analizowali efekty współpracy z rodzinami dzieci. Po każdym zakończonym semestrze Zespół dokonywał oceny skuteczności pomocy udzielanej dziecku i jego rodzinie, a wyniki tych ocen wykorzystywano do planowania dalszego wsparcia. Dzieci objęte wsparciem w Poradni (badana grupa) nie były objęte pomocą psychologiczno-pedagogiczną w innych podmiotach. Specjaliści Poradni w ramach realizacji swoich zadań utrzymywali kontakt ze służbą zdrowia, pomocą społeczną i przedszkolami. Realizacja wczesnego wspomaganie rozwoju była objęta nadzorem Dyrektora Poradni.

4. Warunki organizacyjne i finansowe wczesnego wspomaganie rozwoju dzieci

Opis stanu
faktycznego

4.1. Na podstawie arkuszy organizacji Poradni dotyczących kwalifikacji pracowników ustalono, że w Poradni w okresie objętym kontrolą, zatrudniano sześciu specjalistów (w każdym roku szkolnym), posiadających kwalifikacje określone w przepisach wydanych na podstawie art. 9 ust. 2 ustawy z dnia 26 stycznia 1982 r. Karta Nauczyciela⁴⁴.

(dowód: akta kontroli str. 95, 150-157)

Specjaliści zatrudnieni w Poradni uczestniczyli w szkoleniach dotyczących wczesnego wspomaganie, co umożliwiło rozwijanie ich kompetencji w pracy

⁴¹ Plany nadzoru pedagogicznego zatwierdzano na posiedzeniach Rady Pedagogicznej w dniach: 28.08.2015 r. na rok szkolny 2015/2016; 1.09.2016 r. – na rok szkolny 2016/2017; 7.09.2017 r. na rok 2017/2018. Wyniki przedstawiono w dniu 29.08.2016 r. za rok szkolny 2015/2016 i w dniu 27.06.2017 r. za rok szkolny 2016/2017.

⁴² D. U. poz. 1270.

⁴³ Dz. U. poz. 1658.

⁴⁴ Dz. U. z 2017 r. poz. 1189 ze zm.

z dziećmi⁴⁵. Poradnia posiadała aktualną (z lat 2011 r. - 2017 r.) literaturę fachową dotyczącą w szczególności wczesnej diagnozy i interwencji terapeutycznej w tym terapii zaburzeń autystycznych, a także ćwiczeń wspomagających terapię dzieci z dysleksją, metod pracy z dziećmi z zaburzeniami rozwoju mowy i innymi zaburzeniami.

(dowód: akta kontroli str. 158-161)

4.2. Poradnia została utworzona w roku 1995 i zajmowała lokal w budynku zbudowanym w 1982 r., przystosowanym dla osób niepełnosprawnych⁴⁶.

Wejście do Poradni, ciągi komunikacyjne i pomieszczenia, w których realizowane były zajęcia terapeutyczne dostosowano do potrzeb osób niepełnosprawnych ruchowo. Organizacja pracy Poradni zapewniała przeprowadzanie poszczególnych rodzajów terapii w oddzielnych pomieszczeniach. Poradnia dysponowała dwoma gabinetami, w których prowadzono indywidualne zajęcia terapii logopedycznej i psychoruchowej⁴⁷. Drzwi gabinetów oznakowano w czytelny sposób, z uwzględnieniem godzin pracy specjalistów. W pomieszczeniach nie występowały czynniki uciążliwe lub szkodliwe dla zdrowia, znajdowały się one na tym samym poziomie, na którym usytuowany był budynek⁴⁸, zapewniono w nich właściwe oświetlenie, wentylację i ogrzewanie. Sprzęty, z których korzystały osoby pozostające pod opieką Poradni, dostosowane były do wymagań ergonomii⁴⁹. W gabinetach znajdowały się m.in.: lustro, rozkładane dywaniki, szafy z pomocami dydaktycznymi (tradycyjne i multimedialne), krzeselka i stoliki dostosowane dla dzieci (stół o wysokości 52 cm i krzesła o wysokości siedziska 30 cm), a także zmywalne fotele, puf i przewijak. Meble i pomoce dydaktyczne posiadały atesty. Dla rodziców i dzieci wydzielono miejsce, służące do oczekiwania na wizytę u specjalistów. Poradnia wyposażona była w szereg testów diagnostycznych do badania małych dzieci⁵⁰. W zakresie stosowania najnowszych testów diagnostycznych (np. Stanford - Binet Skala inteligencji Piąta edycja SB5) specjaliści zatrudnieni w Poradni posiadali stosowne uprawnienia diagnostyczne.

(dowód: akta kontroli str. 135-149, 163-164)

4.3. Środki finansowe na realizację wczesnego wspomaganie rozwoju planowano i ewidencjonowano w rozdziale 85404 (Wczesne wspomaganie rozwoju dziecka). Wydatki zaplanowane przez Poradnię na rok 2015, były niższe o 7.106 zł (11,3%) od kwoty wynikającej z części oświatowej subwencji przeliczonej na liczbę dzieci objętych wczesnym wspomaganie rozwoju w Poradni w tym okresie. W następnym roku budżetowym (2016) zaplanowana kwota była mniejsza o 4.236 zł

⁴⁵ Pracownicy uczestniczyli w m.in. w szkoleniach dotyczących: uprawnień diagnostycznych, problemów związanych z rozwojem mowy i zdolnościami komunikacyjnymi u dzieci z autyzmem, metod diagnozowania i terapii logopedycznej dzieci z zaburzeniami autystycznymi i z Zespołem Aspergera, wspomaganie rozwoju dzieci ze specyficznymi problemami w nauce, terapii zaburzeń komunikacji językowej u dzieci i młodzieży ze specyficznymi potrzebami edukacyjnymi, wczesnej interwencji logopedycznej, metod badania dzieci przedszkolnych i szkolnych, diagnozy i terapii dzieci autystycznych, uprawnień diagnostycznych (np. Stanford Binet 5 - dla dzieci od 2 roku życia).

⁴⁶ Ustalono na podstawie Aktu założycielskiego placówki publicznej Kuratora Oświaty z dnia 28.08.1995 r. i Książki obiektu budowlanego.

⁴⁷ Jedno z pomieszczeń miało powierzchnię 13 m², drugie 8 m², oba o wysokości ponad 3 m.

⁴⁸ Zgodnie z § 72 i § 73 rozporządzenia Ministra Infrastruktury z dnia 12 kwietnia 2002 r. w sprawie warunków technicznych, jakim powinny odpowiadać budynki i ich usytuowanie (Dz. U. z 2015 poz. 1422, ze zm.).

⁴⁹ Zgodnie z § 9 ust. 1 i 2 rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej i Sportu z dnia 31 grudnia 2002 r. w sprawie bezpieczeństwa i higieny w publicznych i niepublicznych szkołach i placówkach (Dz. U. z 2003 r. Nr 6, poz. 69, ze zm.).

⁵⁰ Krótka Skala Rozwoju Dziecka 1 -12 lat, Oregoński Program Rehabilitacji Niewidomych i Słabowidzących Dzieci 0-6 lat, Międzynarodowa Wykonaniowa Skala Leitera P-93, 3-15 lat, Skala Dojrzałości Umysłowej Columbia PTP Warszawa od 3,5 roku do 9 lat i 11 miesięcy, Stanford - Binet Skala inteligencji Piąta edycja (SB5) od 2 lat do 18 lat i 11 miesięcy, Neutralny Kulturowo Test Inteligencji Catela - wersja 1 (CFT 1-R) od 4 lat do 9 lat i 11miesiący, Test Matryc Ravena w wersji kolorowej TMK od 3 lat i 11 miesięcy do 9 lat i 11 miesięcy, Profil Psychoedukacyjny PEP-R, Monachijska Funkcjonalna Diagnostyka Rozwojowa (MFED) 3-6 lat, Skala Inteligencji i Rozwoju dla Dzieci (Ids), Dziecięca Skala Rozwojowa DSR 0-3 roku życia, Skala Inteligencji D. Wechslera dla Dzieci (WISC-R).

(4,8%), kwota zaplanowana na rok 2017 była większa o 7.005 zł (10,3%), a na rok 2018 większa o 1.521 zł (1,9%) od kwoty wynikającej z subwencji oświatowej⁵¹.

Dyrektor wyjaśniła, że uchwała Zarządu Powiatu w sprawie opracowania materiałów planistycznych nie podaje wskaźników dotyczących planowania wydatków na wczesne wspomaganie rozwoju dziecka. Organ prowadzący przekazuje plan ogólnej kwoty subwencji, która mieści się w granicach 4.000 zł – 5.000 zł na dziecko.

Wykonanie planu wydatków w rozdziale 85404 w roku 2015 i w roku 2016 było mniejsze odpowiednio o 4.662 zł (8,8%) i 6.371 zł (10,2%) od kwoty przyznanej przez Zarząd Powiatu.

W sprawie realizacji wydatków niższych niż zaplanowano, Dyrektor Poradni wyjaśniła, że przyczyną było przeniesienie środków z rozdziału 85404 do rozdziału 85406 przeznaczonych na wynagrodzenie psychologa w związku z realizacją wczesnego wspomaganie rozwoju w ramach jego etatu.

Planowane wydatki ujęte w planach finansowych uchwalonych przez Zarząd Powiatu w poszczególnych latach 2015-2018 były niższe od ujętych w pierwotnych projektach planu finansowego, sporządzonych w październiku roku poprzedzającego rok budżetowy, odpowiednio o: 2.956 zł; 21.000 zł; 12.000 zł i 14.000 zł.

Dyrektor Poradni wyjaśniła, że przyznane przez organ prowadzący kwoty zabezpieczały potrzeby organizacji wczesnego wspomaganie rozwoju.

Jedynym źródłem finansowania wczesnego wspomaganie rozwoju dzieci w Poradni w latach szkolnych 2015/2016 – 2017/2018 były środki otrzymywane ze Starostwa Powiatowego w Chełmie.

(dowód: akta kontroli str. 196-246)

4.4. Budynek Poradni wyposażony był w system alarmowy. Karty indywidualne dzieci objętych wczesnym wspomaganie rozwoju znajdowały się w metalowych szafach kartotekowych, zamykanych na klucze, klucze do tych szaf zamykane były w metalowej szafie. Serwery i urządzenia odpowiedzialne za łącza z Internetem umieszczono w wydzielonym, zamykanym na klucz pomieszczeniu, stacje robocze, na których przetwarzano dane osobowe chronione były indywidualnymi hasłami dostępowymi oraz aktualnym programem antywirusowym ESET (z ochroną firewall). W Poradni wprowadzono najwyższy, tj. wysoki poziom bezpieczeństwa przetwarzania danych informatycznych, zgodnie z § 6 ust. 1 pkt 3 Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z dnia 29 kwietnia 2004 r. w sprawie dokumentacji przetwarzania danych osobowych oraz warunków technicznych i organizacyjnych, jakim powinny odpowiadać urządzenia i systemy informatyczne służące do przetwarzania danych osobowych⁵².

Tryb udostępniania danych osobowych pracownikom Poradni, jak również osobom trzecim regulowała „Polityka bezpieczeństwa systemów informatycznych służących do przetwarzania danych osobowych w Poradni” (dalej: „Polityka bezpieczeństwa”). Pracownicy korzystający z danych osobowych w Poradni posiadali imienne upoważnienia wydane przez Dyrektora Poradni na podstawie art. 37 ustawy o ochronie danych osobowych, z podaniem zajmowanego stanowiska, z terminem ważności (na czas zatrudnienia) oraz złożyli oświadczenia o zachowaniu w tajemnicy danych przetwarzanych w Poradni.

Polityka bezpieczeństwa dopuszczała udostępnienie danych osobowych instytucjom na prawach regulowanych przez ustawę o ochronie danych osobowych. Wg wyjaśnienia Dyrektora Poradni w latach objętych kontrolą jedynie rodzice dzieci

⁵¹ Kwota przypadająca na jedno dziecko objęte wczesnym wspomaganie rozwoju obliczona na podstawie metryczki subwencji oświatowej (Powiat Chełmski) w poszczególnych latach budżetowych 2015-2018 wyniosła: 4.854,29 zł; 4.880,19 zł; 4.856,81 zł; 4.904,96 zł.

⁵² Dz. U. poz. 1024) zwane dalej: rozporządzeniem w sprawie dokumentacji przetwarzania danych.

objętych opieką Poradni zwracali się w pisemnych wnioskach o udostępnienie lub przekazanie kart indywidualnych dzieci objętych wczesnym wspomaganie.

(dowód: akta kontroli str. 165-195)

Wprowadzona do Systemu Informacji Oświatowej⁵³ liczba wydanych przez Poradnię opinii wczesnego wspomaganie rozwoju wg stanu na dzień 30.09.2016 r. wynosiła osiem, natomiast wg stanu na dzień 30.09.2017 r. – sześć opinii. Ustalono, że Poradnia przy wprowadzaniu ww. danych przyjmowała okres od 1.10.2015 r. do 30.09.2016 r. (stan na 30.09.2016 r.) i od 1.10.2016 r. do 30.09.2017 r. (stan na dzień 30.09.2017 r.). Liczba dzieci objętych wczesnym wspomaganie rozwoju wprowadzona do SIO na dzień 30 września w latach 2015-2017 była zgodna ze stanem dzieci w dniu 30.09.2015 r. (18 dzieci); 30.09.2016 r. (14 dzieci) i 30.09.2017 r. (16 dzieci).

(dowód: akta kontroli str. 44-46, 70, 217-219, 417-425)

Ustalone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki dotyczącej ww. zagadnień objętych kontrolą stwierdzono następującą nieprawidłowość:

Sposób obliczania danych wprowadzanych do SIO, dotyczących wydanych przez Poradnię opinii wg stanu na dzień 30.09.2016 r. (osiem) oraz na dzień 30.09.2017 r. (sześć) był niezgodny z Instrukcją wprowadzania i przekazywania danych w systemie informacji oświatowej przy użyciu programu SIO⁵⁴, a także z art. 8 pkt 2 lit. e ustawy o SIO oraz § 31 ust. 1 pkt 5 lit. c tiret drugie rozporządzenia w sprawie danych gromadzonych w SIO. Przy wprowadzaniu ww. danych w Poradni przyjęto okres od 1.10.2015 r. do 30.09.2016 r. (stan na 30.09.2016 r.) i od 1.10.2016 r. do 30.09.2017 r. (stan na dzień 30.09.2017 r.). Zgodnie z ww. przepisami Poradnia była zobowiązana do przekazywania do bazy SIO danych o jej działalności (dotyczących m.in. opinii o potrzebie wczesnego wspomaganie rozwoju) według stanu za poprzedni rok szkolny, tj. 11 wydanych opinii wg stanu na dzień 30.09.2016 r. (od 1 września 2015 r. do 31 sierpnia 2016 r.) i dziewięć wg stanu na dzień 30.09.2017 r. (od 1 września 2016 r. do 31 sierpnia 2017 r.).

Dyrektor Poradni wyjaśniła, że kontrole Starostwa Powiatowego w Chełmie w zakresie wprowadzania danych do SIO nie wykazały nieprawidłowości.

(dowód: akta kontroli str. 44-46, 70, 217-219, 417-425)

Ocena cząstkowa

W Poradni zapewniono odpowiednie warunki organizacyjne oraz podejmowano właściwe działania w celu zagwarantowania środków na realizację wczesnego wspomaganie rozwoju. Zatrudniono specjalistów, których kwalifikacje pozwalały na realizację wczesnego wspomaganie rozwoju dzieci oraz stworzono im odpowiednie warunki do doształcania i doskonalenia zawodowego w tym zakresie. Zapewniono odpowiednie narzędzia diagnostyczne, a także odpowiednio wyposażone pomieszczenia do prowadzenia zajęć wczesnego wspomaganie. Cały obiekt został dostosowany do potrzeb osób niepełnosprawnych. W okresie objętym kontrolą Dyrektor podejmowała właściwe działania by zapewnić finansowanie zajęć realizowanych w ramach wczesnego wspomaganie rozwoju dzieci. W SIO umieszczono prawidłowe dane dotyczące dzieci objętych tym wsparciem, natomiast sposób obliczania wydanych przez Poradnię opinii wczesnego wspomaganie rozwoju umieszczanych w SIO, był niezgodny z Instrukcją, a także ustawą o SIO i rozporządzeniem w sprawie danych gromadzonych w SIO. Dokumentacja wszystkich dzieci była właściwie chroniona.

⁵³ Dalej: „SIO”.

⁵⁴ Wersja 3.19 (30 września 2015 r.),dalej: „Instrukcja”.

IV. Wnioski

Wnioski pokontrolne

Przedstawiając powyższe oceny i uwagi wynikające z ustaleń kontroli, Najwyższa Izba Kontroli, na podstawie art. 53 ust. 1 pkt 5 ustawy z dnia 23 grudnia 1994 r. o Najwyższej Izbie Kontroli⁵⁵, wnosi o:

1. Określanie w Indywidualnych programach treści dotyczących sposobu oceny postępów dziecka.
2. Uzyskiwanie od rodziców dzieci realizujących zajęcia wczesnego wspomaganie rozwoju w Poradni pisemnych zapewnień o realizacji tych zajęć tylko w Poradni, jako podmiocie, który ma możliwość realizacji wskazań zawartych w opinii.
3. Umieszczanie danych dotyczących opinii wczesnego wspomaganie w SIO zgodnie z ustawą o SIO, rozporządzeniem w sprawie danych gromadzonych w SIO i Instrukcją.

V. Pozostałe informacje i pouczenia

Prawo zgłoszenia
zastrzeżeń

Wystąpienie pokontrolne zostało sporządzone w dwóch egzemplarzach; jeden dla kierownika jednostki kontrolowanej, drugi do akt kontroli.

Zgodnie z art. 54 ustawy o NIK kierownikowi jednostki kontrolowanej przysługuje prawo zgłoszenia na piśmie umotywowanych zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, w terminie 21 dni od dnia jego przekazania. Zastrzeżenia zgłasza się do dyrektora Delegatury NIK w Lublinie.

Obowiązek
poinformowania NIK
o sposobie wykonania
wniosków

Zgodnie z art. 62 ustawy o NIK proszę o poinformowanie Najwyższej Izby Kontroli, w terminie 21 dni od otrzymania wystąpienia pokontrolnego, o sposobie wykonania wniosków pokontrolnych oraz o podjętych działaniach lub przyczynach niepodjęcia tych działań.

W przypadku wniesienia zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, termin przedstawienia informacji liczy się od dnia otrzymania uchwały o oddaleniu zastrzeżeń w całości lub zmienionego wystąpienia pokontrolnego.

Lublin, dnia 29 maja 2018 r.

Kontroler

Dariusz Barej
specjalista kontroli państwowej

.....
podpis

Dyrektor

Delegatury Najwyższej Izby Kontroli
w Lublinie
Edward Lis

.....
podpis

⁵⁵ Dz. U z 2017 r. poz. 524, dalej: „ustawa o NIK”.